

[Charakteristiky vědomí]

800319-2

Vědomí se z původně doprovodného fenoménu postupně osamostatnilo natolik, že nemusí jen doprovázet stavy osoby myslící či uvědomující si, nýbrž může se vztahovat k různým skutečnostem, které s osobou myslícího mají jen nepřímé, nepatrné až zcela mizivé reálné souvislosti. To je umožněno vznikem a rozvinutím zvláštního rysu vědomí, totiž jeho schopnosti mířit, intendovat k něčemu. Této schopnosti, jíž jest zejména lidské vědomí vybaveno, říkáme intence.

Druhou významnou charakteristikou vědomí je jeho spjatost s jazykem a vůbec mluvou. Tato spjatost unikala starým Řekům, kteří v opozici proti mýtu chápali *logos* jako řeč, nikoli jako mluvu. To jim umožňovalo chápat poznávání jako zírání, jako *theória*; tím byl časový rozměr promlouvání odsunut zcela z okruhu hlavního filosofického zájmu. Ve skutečnosti však základním prvkem myšlení není pojem jako náhled, nahlédnutí věci, nýbrž naopak soud. K pojmům se dostáváme přes soudy, totiž tak, že pojmy musíme nasoudit. Ale soud není nahlédnutí, nýbrž postup, operace, výkon, cesta. Má-li být soud soudem, musí být vnitřně integrován, soustředěn – a zároveň určitým způsobem orientován, zaměřen. Jedno zaměření bývá zřídka dostatečně ostré a zároveň plastické; potřebujeme dostatek soudů, aby vynikl v ostrých konturách „předmět“ našeho souzení. Podaří-li se nám to, ustavili jsme pojem.

(krouž. blok, č. 80-019; Praha, 800319-2.)